

Napokon Pedesetnica

(Svetkovina Duhova)

31. svibnja 2020.

Uvodna misao

Svetkovina Duhova koju slavimo pedeset dana nakon Uskrsa stavlja pred nas još jednom temeljnu istinu naše vjere, a ta je da je čovjek prije svega duhovno biće. Želi nam jednostavno prizvati u svijest naše istinsko porijeklo, ali i ishodište. Jer koliko god netko smatrao kako može živjeti samo na bazi materijalnih datosti svoje ljudskosti, sam život mu svakoga dana pokazuje lekciju o neistinitosti te tvrdnje. I baš nam je naš ovozemaljski život često najbolja „učionica“ gdje svakoga dana uviđamo važnost svetkovine koju slavimo po svršetku uskrsnoga vremena svetkovinom Duhova, odnosno Pedesetnice. Međutim, bitno je ipak kao vjernik, na bazi Božje Riječi ipak iznova osvježiti znanje o onome u što kao vjernici vjerujemo kada kažemo da vjerujemo u Duha Božjega, a čiji dan svake godine na poseban način slavimo svetkovinom Duhova. U tome će nam ove nedjelje pomoći prvo čitanje iz Djela apostolskih. Uputimo se stoga prema čitanju samoga biblijskog teksta kako bi nam on bio putokaz za naše promišljanje.

Čitanje Djela apostolskih

Kad je napokon došao dan Pedesetnice, svi su bili zajedno na istome mjestu. I eto iznenada šuma s neba, kao kad se dignu silan vjetar. Ispuni svu kuću u kojoj su bili. I pokažu im se kao neki ognjeni razdijeljeni jezici te siđe po jedan na svakoga od njih. Svi se napuniše Duha Svetoga i počеше govoriti drugim jezicima, kako im već Duh davaše zboriti.

A u Jeruzalemu su boravili Židovi, ljudi pobožni iz svakog naroda pod nebom. Pa kad nastu ona huka, strča se mnoštvo i smete jer ih je svatko čuo govoriti svojim jezikom. Svi su bili izvan sebe i divili se govoreći: »Gle! Nisu li svi ovi što govore Galilejci? Pa kako to da ih svatko od nas čuje na svojem materinskom jeziku? Parti, Međani, Elamljani, žitelji Mezopotamije, Judeje i Kapadocije, Ponta i Azije, Frigije i Pamfilije, Egipta i krajeva libijskih oko Cirene, pridošlice Rimljani, Židovi i sljedbenici, Krećani i Arapi – svi ih mi čujemo gdje našim jezicima razglašuju veličanstvena djela Božja.«

Narativna dionica

Ulomak iz Djela apostolskih dio je narativne dionice – Dj 2, 1-13 – koja prethodi narativnoj dionici Dj 2, 14-41. Na taj način nam je jasno kako je današnji ulomak iz Djela apostolskih narativna, ali i teološka priprema za Petrov govor u Dj 2, 14-41 koji slijedi narativnu dionicu Dj 2, 1-13. Smatram kako je to vrlo važno uočiti jer je početak svakoga razumijevanja jednoga biblijskoga teksta, a susljedno tome i meditacije nad istim, uvijek pravilna delimitacija narativne dionice koju autor stavlja pred nas. Današnji dakle ulomak iz Djela pripada prvoj narativnoj dionici drugoga poglavlja Djela apostolskih, točnije tekstu – Dj 2, 1-13. Uz napomenu kako nam liturgija ne donosi retke Dj 2, 12-13. Ova pak prva narativna dionica se treba isto tako podijeliti u dvije manje pod-cjeline kako bi nam analiza te meditacija nad tekstem bila shvatljivija i jednostavnija. Riječ je o pod-cjelinama: Dj 2, 1-4 i Dj 2, 5-11.

Razmišljanje nad biblijskim tekstom – Dj 2, 1-11

Dj 2, 1-4: prva narativna cjelina

Kad je napokon došao dan Pedesetnice, svi su bili zajedno na istome mjestu. I eto iznenada šuma s neba, kao kad se digno silan vjetar. Ispuni svu kuću u kojoj su bili. I pokažu im se kao neki ognjeni razdijeljeni jezici te siđe po jedan na svakoga od njih. Svi se napuniše Duha Svetoga i počеше govoriti drugim jezicima, kako im već Duh davaše zboriti.

Biblijski tekst iz Djela apostolskih započinje vrlo znakovito - *Kad je napokon došao dan Pedesetnice!* Uočavamo kako je autoru vrlo važno naglasiti izuzetnu važnost ovoga dana jer je već u hrvatskom tekstu Djela apostolskih jasno da, kada rabimo riječ „napokon“ želimo izraziti kako smo nešto uistinu iščekivali, a sada ta stvarnost „napokon“ biva realnost. I već tu nam biva jasno kako je događaj koji opisuje autor, nešto od velike važnosti. Međutim treba reći kako je hrvatski prijevod „napokon“ smjeli pokušaj prijevoda grčkog glagola *symplēro* koji po sebi znači *ispuniti u potpunosti*, odnosno *dovršiti*.

Događaj *Duhova* nužno je vezan uz Uskrs jer mu je naziv i Pedesetnica¹, odnosno u samome nazivu imamo referencu na nešto što se dogodilo prije 50 dana. Od izuzetne je

¹ Možemo naglasiti isto tako da je *Pedesetnica* kod Židova inače blagdan *Sedmica – Ševuot*, koji se slavi pedeset dana nakon Pashe.

stoga važnosti naglasiti usku povezanost između Uskrsa i Duhova (Pedesetnice). Jer, ove su dvije svetkovine usko povezane, u smislu da jedna drugoj daju istinski smisao.

Tekst nastavlja te naznačuje kako su *svi bili zajedno na istome mjestu*. Naime, već prvi redak nam daje ključ za razumijevanje svetkovine Duhova, a isto tako i samoga biblijskoga teksta. Autoru je kako vidimo od presudne važnosti naglasiti kako je događaj Duhova – događaj zajedništva, odnosno dan kada zajedništvo biva kreirano. Ako pak ne kreirano, onda potvrđeno kao presudnim za razumijevanje duhovnoga života.

Događaj silaska Duha Svetoga na neobičnom mjestu – u kući

Nakon uvoda i postavljanja scene, autor nam opisuje sam događaj dolaska Duha Božjega. On se služi slikama Staroga zavjeta koje su bile uobičajene za prikaz Božje objave. Izrazi poput: *šum s neba* ili *silan vjetar*, nešto je sasvim uobičajeno u mentalitetu čovjeka Staroga zavjeta za opis Božje pojave. Možemo se primjerice prisjetiti Božje teofanije (objave) na Sinaju, ili nekih drugih starozavjetnih ulomaka koji govore o Božjoj objavi: Izl 3; 19; 24; 1 Kr 19, 11; Ps 50, 3; 104, 4. Već SZ dakle, jasno nam ukazuje da kada Bog ulazi u našu ljudsku stvarnost, istinski se događa nešto čudesno. Ta čudesnost biva izražena ljudskim jezikom u slici onih fenomena koji na direktan način nadilaze našu ljudsku moć stvaranja. Nitko nije sposoban učiniti da vjetar puše, a niti proizvesti na direktan način šumove s neba, a da ne koristi neke instrumente koji nadilaze ljudsku sposobnost djelovanja. Stoga je prvotna namjera našega autora, staviti čitatelja pred stvarnost nečega što ga u potpunosti nadilazi. Međutim, pisac naglašava kako je fenomen pojave Duha, odnosno vjetra ne tek nešto što se događa kao vanjski fenomen, nego nešto što ima učinke na one koji su istinski svjedoci događaja. Autor naglašava kako vjetar ispunja kuću. Kuću kao simbol ljudskoga života te onoga gdje se čovjek pokazuje čovjekom u mjeri onih odnosa koje izgrađuje svakoga dana s drugim ljudima. Stoga nam autor jednostavno želi poručiti kako je pojava Duha Božjega nešto što želi ući u naše kuće. U mjesta gdje smo istinski samo maleni ljudi. Na mjesto gdje padaju naše maske te se prikazujemo u potpunosti onakvima kakvi jesmo. Jer kod kuće čovjek ne glumi, nego je ono što jest. U takvu stvarnost naše ljudske intime želi ući Božji Duh. Jer to je mjesto njegove prvotne manifestacije – kuća, mjesto izgradnje čovjeka kao osobe. To je mjesto koje Duh pohađa kako bi bio su-stvaratelj naše osobnosti, naše ljudskosti.

Simboli djelovanja Duha

Duh se prikazuje ne samo kroz sliku šuma ili vjetra, nego i kroz sliku vatre, odnosno plamenih jezika. Autoru je naime stalo do povezivanja riječi *jezik* – odnosno grč. *glōssa*, sa fenomenom koji će pratiti silazak Duha na svakoga stanovnika kuće. Jer na svakoga na koga silazi Duh u slici plamena jezika, on biva ispunjen Duhom te počinje govoriti drugim jezicima. Ovdje je potrebno zastati te pojasniti kako autor ne opisuje

fenomen govora u jezicima u smislu nekoga ekstatičnog spektakularnog iskustva. Jer uviđamo kako mnogi žele ovaj tekst koristiti za potkrjepu svojevrsnog fenomen koji se nekako sve više širi u današnje vrijeme, a to je fenomen *govora u jezicima* shvaćen u smislu izvanredne sposobnosti uporabe jezika kojega osoba inače ne govori niti ga je ikada učila. Autor dakle nema namjeru prikazati spektakularni fenomen govorenja u jezicima, što se u prvi mah može činiti slučajem kada čitamo tekst iz Djela apostolskih, nego on ima drugi cilj. Zašto? Razlog nalazimo u narativnoj cjelokupnosti ovoga teksta. Kako bi ju shvatili važno je ponovno se vratiti u Stari zavjet, točnije u Knjigu Postanka.

Povratak u Stari zavjet...ili „O kuli babilonskoj“

Svima nam je poznata pripovijest o gradnji Babilonske kule (usp. Post 11). U navedenom tekstu vidimo kako je čovjeku stalo do unifikacije, tj. do jedinstvenog jezika. Hebrejski tekst govori o jednoj usni, odnosno o jednom jeziku koji bi sve narode učinio jednim (usp. Post 11, 1). Na prvi pogled tu ne vidimo ništa loše. Međutim, tekst iz Knjige Postanka pisan je gle čuda – iz političkih razloga. Politika u Bibliji? Nemoguće. Moguće, ima je jako puno. Naime tekst o gradnji Babilonske kule pisan je vrlo vjerojatno u svrhu raskrinkavanja totalitarne agresije Asirskog carstva koje je pod svaku cijenu htjelo sve narode podvrći sebi. Svatko je morao živjeti i djelovati po normama Asirskoga imperija. Piscu je dakle stalo do prikaza uzaludnosti politike Asirskog carstva koje je pod cijenu jedinstva prolijevalo jako puno krvi. Poznato je kako su Asirci bili jedni od najkrvoločnijih ratnika. Na njima se u potpunosti ostvaruje ona – *gdje on prođe, trava ne raste*. Jer mnogi arheološki nalazi te dokumenti svjedoče o okrutnosti Asiraca. Svaki grad koji bi osvojili ne bi tek zauzeli, nego ga i cijeloga spalili i razorili. Stoga se današnji tekst iz Djela apostolskih treba vrlo vjerojatno čitati kroz prizmu naracija iz Staroga zavjeta, jer će nam u protivnom izmaći dubina teksta iz Djela apostolskih.

Zaključno uz prvu narativnu cjelinu teksta

Prva narativna cjelina današnjeg teksta koja opisuje sam događaj silaska Duha Božjega – Dj 2, 1-4 – želi dati temeljne naglaske za razumijevanje Duha Božjega u svijetu. Duh Božji nije duh razdora ili opresije, nego Duh jedinstva i zbližavanja ljudi. On od vjernika stvara jedno tijelo poštujući pri tome njihovu različitost. Jedinstvo se dakle ne postiže opresijom nego poštivanjem dostojanstva svake ljudske osobe. To je na simboličan način iskazano slikom različitih jezika. Znakovito je da je upravo *jezik* uzet od autora kao slika, kako bi se izrazila pojava Duha Božjega. Jer jezik je nešto po čemu se prepoznaje jedan narod. Svatko tko ima iskustvo dolaska u stranu zemlju i boravka u njoj prisjetiti će se frustracije prvih koraka, odnosno nerazumijevanja drugih ljudi. Kako je bolno doći u zemlju gdje te drugi ne razumiju, a ti njih još manje. Međutim, jezik je u današnjem tekstu samo slika koja nas želi usmjeriti prema jednoj drugoj stvarnosti, a to je stvarnost vjere. Duh Božji je onaj koji nam daruje da shvaćamo onaj istinski važan jezik, a to je jezik vjere. Jezik koji ujedinjuje nas kršćane. Duh Sveti nam daruje spoznati

kako je temeljna „gramatika“ našega vjere, „gramatika Duha Božjega“ i da bez nje svaki naš napor na planu vjere ostaje samo „pucanj u prazno“. Kako je teško razgovarati s ljudima koji ne shvaćaju jezik vjere jer ne žele posegnuti za „gramatikom Duha“. Oni će za sebe reći da su kršćani te će kao papige ponavljati nekada davno naučene fraze, a vi ćete umah primijetiti kako nešto nije uredu. Naime, kako smo i rekli, Duh nas pohađa i poštuje kao pojedinačne osobe, ali ipak postoji nešto što Duh istinski čini uvijek istim i nepromjenjivim, a to je stvarnost kršćanske vjere koja je utemeljena na Uskrsnom Kristu koji nam se darovao u snazi sakramenata u krilu Crkve. To je važno naglasiti jer je danas jako puno ljudi koji će baš na osnovu „poštivanja različitosti“, činiti sve da pokažu kako su oni *u pravu* jer oni stvarnost vjere vide na drukčiji način. Istinski shvaćen Duh, a i to smo naglasili, jest snaga koja nas čini zajednicom, a ni u kojem slučaju grupom „slobodnih strijelaca“. Iz svega do sada rečenoga, biva jasnije o čemu je moguće govoriti kada je u pitanju stvarnost Duha Božjega na temelju teksta iz Djela apostolskih.

Dj 2, 5-11: druga narativna cjelina

A u Jeruzalemu su boravili Židovi, ljudi pobožni iz svakog naroda pod nebom. Pa kad nastaje ona huka, strča se mnoštvo i smete jer ih je svatko čuo govoriti svojim jezikom. Svi su bili izvan sebe i divili se govoreći: »Gle! Nisu li svi ovi što govore Galilejci? Pa kako to da ih svatko od nas čuje na svojem materinskom jeziku? Parti, Medani, Elamljani, žitelji Mezopotamije, Judeje i Kapadocije, Ponta i Azije, Frigije i Pamfilije, Egipta i krajeva libijskih oko Cirene, pridošlice Rimljani, Židovi i sljedbenici, Krećani i Arapi – svi ih mi čujemo gdje našim jezicima razglašuju veličanstvena djela Božja.«

Nakon opisa događaja dolaska Duha Božjega, tekst u svome drugome dijelu opisuje nam reakciju na sam taj događaj u Dj 2, 5-11. Namjera pisca je sada, prikazati reakciju ljudi na objavu Duha Božjega. Ta je reakcija kao i inače u Svetome pismu prikazana kao nešto vrijedno divljenja. No, ono na što autor posebno stavlja naglasak jest različitost naroda koji bivaju ujedinjeni u snazi Duha Božjega. Autor stoga kroz nabranje imena raznih naroda želi ponovno podcrtati svoju temeljnu poruku – jedinstvo u veličanju Boga u snazi Duha Božjega koji svakome daruje dar razumijevanja Božjih veličanstvenih djela. Imena naroda na simboličan način žele dakle prikazati jedinstvo, odnosno univerzalnost Boga koji je utjelovio u liku Isusa Krista. To je dakle temeljni razlog navođenja različitih naroda koji bivaju složni u snazi Duha. Ovi su narodi prikaz dakle cijeloga Bliskoga Istoka kao prirodnog ambijenta gdje se kršćanstvo rađa. Duh Božji dakle, ne poznaje granice jezika niti narodne pripadnosti, nego nam daruje da Boga spoznamo unatoč našoj osobnoj jedinstvenosti u odnosu na druge ljude.

Završna misao

Pomno čitanje teksta iz Djela apostolskih, uvidjeli smo, može nam dati okvir za razumijevanje stvarnosti Duha Svetoga u našim životima. On je temelj jedinstva nas kršćana jer nas iznova pohiđa i daruje nam jasnu sliku Boga. U tom smislu je o svetkovini Duhova moguće govoriti i kao o „rođendanu Crkve“. Iz razloga što ispravno shvaćena Crkva jest Crkva ljudi koji se otvaraju djelovanju Duha Božjega te na jasan i direktan način razumiju značenje Kristova Uskrsnuća. Mi ljudi dakle činimo Crkvu (usp. KKC 752). Onu koja je pozvana svakoga dana na svakome mjestu biti navjestiteljica uskrsne radosti. Za to nas svjedočenje svakoga dana osposobljava Duh Božji. On je djelatan u svakom našem radu i djelovanju. Bilo da molimo, bilo da govorimo o Bogu, Duh je Onaj koji nam daruje snagu za takve čine. Svaki puta kada nam se čini da naš govor o Bogu nema smisla, Duh nas Božji iznova opominje kako ne smijemo odustati, nego u zazivanju Njega koji je Životvorac, nastaviti svoje djelovanje. Jer vjernik, ne propovijeda i ne govori o sebi, nego o Bogu. Nismo na zemlji da prezentiramo sebe, nego Boga. Njegov smo narod i njegova svojina. To je vjera o kojoj nam svakoga dana progovara Duh Božji. Zanimljivo, o Duhu Božjemu ovisi danas svo crkveno djelovanje, a kao da pomalo zapažamo da nedostaje jasnijega i potpunijega otvaranja Njegovu djelovanju. To vidimo svaki puta kada mi bivamo oni koji će sve pomno isplanirati i organizirati, a život nam kaže da to tako ne ide. Zato na početku našega promišljanja i rekoh kako je upravo naš život pokazatelj da je Duh nešto što je od presudne važnosti za našu vjeru. Neka nas svetkovina Duhova ove godine iznova preporodi u živoj vjeri u Duha Božjega jer bez Njega smo ništavni. Bez Njega postajemo puki činovnici, a ne ljudi koji gore Njegovom snagom. I završio bih svoje razmišljanje mislima velikoga teologa dvadesetog stoljeća – *Karla Rahnera*, koji o djelovanju Duha govori na sljedeći način:

„Tu je netko (n.a., misli na ljude općenito) kome se događa da može oprostiti, premda za to ne dobiva nikakvu plaću, dok se to praštanje s druge strane prihvaća kao nešto po sebi razumljivo;

Tu je jedan koji pokušava ljubiti Boga, iako iz njegove šutljive nepojmljivosti naoko ne dolazi u susret nikakav odgovor ljubavi;

Tu je i onaj koji čini svoju dužnost tamo gdje se ona naizgled može činiti samo sa sagorijevajućim osjećajem da zbilja samoga sebe mora poreći i izbrisati, tamo gdje se ta dužnost naizgled mora činiti tako što se počini užasna glupost na kojoj mu nitko ne zahvaljuje;

Tu je jedan koji je zbilja dobar prema čovjeku od kojega ne dopire nikakav odjek razumijevanja i zahvalnosti, pri čemu dobričina čak nije plaćen ni osjećajem da je bio nesebičan, pristojan;

Tu je jedan koji iznenada primjećuje kako mala kaljuža njegova života vijuga pustinjom banalnosti, naoko bez cilja i sa tjeskobnim strahom u srcu da će posvema

*svršiti u ponoru. Pa ipak se nada, ni sam ne zna kako da će ta mala kaljuža pronaći
beskrajnu širinu mora, makar je njemu to još uvijek skriveno sivim dinama što se pred
njim naizgled šire u beskonačnost!*

U svim ovim trenucima djeluje Duh Sveti, on čini ove trenutke te se u tim
trenucima Crkva očituje svijetu. *O Duše Sveti, obrati nas, očisti nas te usmjeri prema
istinskome gledanju Božjega lika. Odmakni nas od nas samih, a približi Kristu jer ćemo
jedino tako biti istinski baštinici Božjega kraljevstva.*

vlč. mr. sc. Ivan Benaković